

Вісник Черкаського національного університету. Серія «педагогічні науки», № 8. 2017. Черкаси, 2017. С. 129–135.

5. Smalyus L., Shavrovskaya N., Development of flexibility as an integral personality's characteristics. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (41), Issue: 86, 2016 / Budapest May 1th 2016. P. 76–79.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-403-0-14>

SOCIOCULTURAL COMPETENCE IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE SPECIALISTS PRESCHOOL EDUCATION

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Suiatynova K. Ye.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Preschool Education
Kryvyi Rih State Pedagogical University
Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region,
Ukraine*

Суйтинова К. Є.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Криворізький державний
педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська
область, Україна*

Реформування освіти в Україні зумовлює потребу в оновленні змісту, структури, засобів, методів і прийомів навчання, виховання, розвитку. Актуальності набуває формування у майбутніх педагогів різних галузей соціокультурної компетентності як важливого компонента в структурі загальних компетентностей.

Метою є дослідити феномен соціокультурної компетентності в структурі професійних якостей майбутнього фахівця зі спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Дефініція «соціокультурна компетентність» інтегрує терміни «соціальна» («socialis» – суспільна), «культурна» («culture» – освіта, розвиток), компетентність (competere) – досвід, знання).

Соціокультурну компетентність науковці розуміють як «інтегративну властивість особистості» (Т. Жукова), «якісну характеристику особистості» (Т. Фоменко), «знання про національні та культурні особливості країни, мова якої вивчається» (Л. Кнюх), «якість

особистості, яка визначає рівень її соціального та культурного розвитку» (Л. Курінна) [2, с. 50]; а також важливим фактором соціалізації особистості у суспільстві (Т. Фоменко) [4, с. 152].

Серед складових соціокультурної компетентності дослідники вбачають тісний зв'язок із комунікативною компетентністю: Р. Вдовиченко, В. Вітюк, О. Канарова, Л. Кнюх, А. Курчатова, Т. Марчій-Дмитраш, Л. Топчій, К. Шапочка та ін.

Н. Чернуха, А. Мурзіна вважають соціокультурну компетентність важливою основоположною характеристикою особистості і, особливо, особистості сучасного педагога в плані його професійної та особистісної готовності до здійснення гуманістично зорієнтованого педагогічного процесу [5, с. 166].

Формування в студентів соціокультурної компетентності передбачає наявність знань про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається, про норми мовленнєвої та не мовленнєвої поведінки її носіїв і вміння будувати свою поведінку відповідно до цих особливостей і норм [5, с. 167].

Нам імпонує розуміння соціокультурної компетентності С. Пахотної: «сукупність знань, умінь і якостей особистості, необхідних для міжкультурної комунікації відповідно до культурних і соціальних норм комунікативної поведінки» [1, с. 5].

Досліджуючи проблему формування україномовної соціокультурної компетентності, Л. Топчій у складі зазначеної компетентності відзначає важливими ознаки: «психологічну мобільність і комунікабельність індивіда, його соціальну адаптивність і культурну толерантність, готовність до соціокультурної діяльності, сформовані ціннісні орієнтації особистості, готовність до ведення діалогу, вміння розуміти соціальний контекст професійної діяльності, здатність людини адаптуватися та інтегруватися в соціумі» [3].

Серед інших ознак соціокультурної компетентності є: володіння знаннями в галузі таких феноменів, як особистість, суспільство, культура; володіння культурними нормами міжособистісної взаємодії, яке виражається у ставленні до інших, повазі до людської особистості, її гідності та прав, розумінні та прийнятті відмінностей між людьми в культурі (за К. Дворак) [2, с. 51].

Вважаємо слушним дослідження Л. Вольнової, в якому, соціокультурну компетентність подано як складову професійної компетентності. Так, співвідносячи суміжні поняття, що описують компетентність фахівців системи «людина-людина», дослідниця встановляє логічний ряд: загальна компетентність – професійна компетентність – професійна соціально-педагогічна / психологічна / педагогічна компетентність – соціокультурна компетентність [1, с. 4].

В професійних стандартах фахівців із дошкільної освіти міститься перелік та зміст професійних компетентностей керівника (директора) ЗДО, вихователя ЗДО, вихователя-методиста ЗДО, на основі яких оновлюються посадова інструкція, освітні програми й стандарти вищої та фахової передвищої освіти. Порівняємо їх нижче.

Таблиця 1

Порівняння загальних компетентностей у професійних стандартах фахівців із дошкільної освіти

Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» (2021)	Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021)	Проект Професійного стандарту за професією «Вихователь-методист закладу дошкільної освіти»
<i>Громадянська компетентність</i>	Громадянська компетентність	Громадянська компетентність
<i>Соціальна компетентність</i>	Соціальна компетентність – здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня	Соціальна компетентність – здатність до ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня
<i>Культурна компетентність</i>	Культурна компетентність – здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності. творчого самовираження	Культурна компетентність – здатність до усвідомлення, цінування й поваги багатоманітності та мультикультурності у суспільстві, творчого самовираження.
<i>Лідерська компетентність</i>	Цифрова компетентність	Цифрова компетентність
<i>Підприємницька компетентність</i>	Підприємницька компетентність	Підприємницька компетентність
<i>Етична компетентність</i>	Етична компетентність	Етична компетентність

Як бачимо з таблиці, фахівці з дошкільної освіти повинні володіти мінімум 6 базовими компетентностями, що дозволяє їм / або передбачає здатність оновлювати знання відповідно соціально-політичних,

економічних та ін. запитів. Визначення соціальної та культурної компетентностей у стандартах фактично ідентичні. Вважаємо, що в результаті підготовки майбутніх фахівців із дошкільної освіти результатами оволодіння соціально-культурної компетентності є: знання своїх прав, обов'язків як громадянина держави та члена суспільства; дотримання норм та правил поведінки, відповідальність за свої дії та вчинки; розуміння, повага та врахування в діяльності спільного та відмінного між народами, націями, національностями та культурами; толерантне ставлення до інших; цінність міжособистісних стосунків, партнерська взаємодія та взаєморозуміння під час спілкування з різними соціальними інституціями та в роботі з дітьми.

Перспективами подальшого дослідження є аналіз шляхів формування соціокультурної компетентності у майбутніх фахівців дошкільної освіти на заняттях гуманітарного спрямування.

Література:

1. Вольнова Л. М. Соціокультурна компетентність як складова підготовки студентів – майбутніх фахівців системи діяльності «людина-людина». 2009. С. 4 https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9354/volnova.SKkompet.u_pidgot..PDF?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 18.01.2024).

2. Курінна Л. В. Теоретичний аналіз сутності терміна «Соціокультурна компетентність». 2018. [tps://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24089/Kurinna%20L.%20V.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24089/Kurinna%20L.%20V.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення: 18.01.2024).

3. Топчій Л. С. Формування україномовної соціокультурної компетентності: теоретичні і практичні аспекти. *Молодий вчений*, 2014. № 7, 170–173. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DO WNLOAD=1&Image_file_name=PDF/molv_2014_7\(1\)_48.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DO WNLOAD=1&Image_file_name=PDF/molv_2014_7(1)_48.pdf) (дата звернення: 18.01.2024).

4. Фоменко Т. М. Визначення поняття соціокультурна компетентність у сучасній парадигмі вищої освіти. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2014. № 42, 149–156. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znrkhnpu_zntndr_2014_42_17 (дата звернення: 19.01.2024).

5. Чернуха Н.М., Мурзіна А.В. Умови формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів-філологів. *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2009. Вип. 9. С. 165–173. <http://surl.li/pojlb> (дата звернення: 18.01.2024).